

References

1. Arnol'd I.V. Stilistika. Sovremennyi angliiskii iazyk / I.V. Arnol'd. – M.: Nauka, 2009. – 384 s.
2. Angliiskie neologizmy / [Iu.A. Zhluktenko, V.P. Berezinskii, I.I. Borisenko; otv. red. Iu.A. Zhluktenko]. – K.: Nauk. dumka, 1983. – 172 s.
3. Voloshin Iu.K. Novoobrazovaniia i sobstvenno neologizmy sovremennogo angliiskogo iazyka: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk / Iu.K. Voloshin; Mosk. ped. in-t im. V.I. Lenina. – M., 1971. – 16 s.
4. Gal'perin I.R. Ocherki po stilistike angliiskogo iazyka. – M.: Izdatel'stvo literatury na inostrannykh iazykakh, 1956. – 459 s.
5. Gugunava D.V. Aktual'nye oblasti issledovaniia v neologii [Elektronnyi resurs] / Gugunava D.V. – Rezhim dostupa: <http://www.proza.ru/2002/12/18-52>.
6. Murugova E.V. Slovoobrazovatel'noe pole neologizmov britanskogo i amerikanskogo variantov sovremennogo angliiskogo iazyka / Murugova E.V. // Lichnost', rech' i iuridicheskaia praktika. – Rostov na Donu, 2003. – Vyp. 6. – S. 143-148.
7. Guardian [Elektronnyi resurs] – Rezhim dostupa: <http://www.guardian.co.uk/>
8. Independent News [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa. URL: <http://www.independent.co.uk/> (data obrashcheniia: 13.12. 2012)
9. Jensen J. British voices on the eve of revolution / Jensen J. // Journal of speech. – 1997. – 63 s.
10. Times [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa. URL: <http://www.thetimes.co.uk/>.

УДК 304.4:008(477)

Босик Зоя Олександрівна
кандидат культурології,
завідувач лабораторії традиційної
народної культури ім. В.Т. Скуратівського
Українського центру культурних досліджень

**НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ**

У статті проведено науковий аналіз проблем нематеріальної культурної спадщини України в контексті суспільного розвитку та культурної політики держави з окресленням пріоритетних векторів, що сприяють покращенню економіки, укріпленню національної єдності та культурної інтеграції. Доведено, що нематеріальна культурна спадщина України є пріоритетним вектором культурної політики держави, спрямованим на перспективу соціально-економічного розвитку, міжнародної співпраці та пізнання європейського досвіду в цій галузі.

Ключові слова: нематеріальна культурна спадщина, ЮНЕСКО, Україна, культурна політика держави.

Босык Зоя Александровна, кандидат культурологии, заведующий лабораторией традиционной народной культуры им. В. Т. Скуративского Украинского центра культурных исследований

Нематериальное культурное наследие Украины в контексте общественного развития и культурной политики государства

В статье проведен научный анализ проблем нематериального культурного наследия Украины в контексте общественного развития и культурной политики государства с описанием приоритетных векторов, способствующих улучшению экономики, укреплению национального единства и культурной интеграции. Доказано, что нематериальное культурное наследие Украины является приоритетным вектором культурной политики государства направленным на перспективу социально-экономического развития, международного сотрудничества и познания европейского опыта в этой области.

Ключевые слова: нематериальное культурное наследие, ЮНЕСКО, Украина, культурная политика государства.

Bosyk Zoya, Ph.D. (Cultural Studies), Head of V. T. Skurativskiy Laboratory of Folk Culture, Ukrainian center for Cultural Studies

Intangible cultural heritage of Ukraine in the context of social and cultural development policy of the state

In the article the scientific analysis of the problems of the Intangible Cultural Heritage of Ukraine in the context of social development and cultural policy with a description of the priority vectors that improve the economy, strengthen national unity and cultural integration. We prove that the intangible cultural heritage of Ukraine is a priority vector of state cultural policy aimed at the prospect of economic and social development, international cooperation and knowledge of European experience in this area.

Key words: intangible cultural heritage, UNESCO, Ukraine, cultural policy of the state.

Нематеріальна культурна спадщина є духовним скарбом культурних досягнень суспільства, збережених в етнокодї. Ціннісне ставлення до нематеріальної культурної спадщини є одним із критеріїв розвиненості суспільства. Багата нематеріальна культурна спадщина України є вагомою частиною все-світнього культурного надбання, що слугує своєрідною візитною картою Української держави у міжнародному співтоваристві. Її охорона, збереження, використання, дослідження, відтворення, популяризація – це не лише один із ключових напрямів культурної політики нашої країни на європейському та світовому рівні, а й напрям культурно-економічного потенціалу суспільного розвитку.

Звернення до цієї теми важливе й тому, що в сучасних умовах актуалізація нематеріальної культурної спадщини є чинником не тільки етнокультурного пізнання, а й формування національної гідності громадян України. Сучасні процеси трансформації пріоритетів в Україні супроводжуються національною самоорганізацією та самосвідомістю з духовним стержнем. Україна прагне зберегти свою культурну спадщину (традиції, звичаї, знання ремесел, кухні, уміння, практики, технології, фольклор), оскільки вона може посісти чільне місце в сучасному європейському культурному просторі. Тому є важливим питання розвитку науково-інформаційних технологій, забезпечення комунікаційної діяльності у сфері охорони, використання та просування національного культурного надбання в світовий простір.

Нематеріальна культурна спадщина розглядалася науковцями переважно в галузевому аспекті: історичному, нормативно-правовому, культурної політики тощо.

Вагомий внесок у дослідження міжнародного досвіду управління процесами в галузі культури в країнах із високим рівнем розвитку ринкової економіки, досвіду охорони культурної спадщини зарубіжних країн, присвячені дослідження Катаргіної Т.І., Гриценка О.А., Геврика Т., Єкельчика С.О., Горбика В.О., Іконнікова О.В., Федоренко М.Т., Князева К.Ф., Самандас Н.В. та ін. Аналізу концепції загальної спадщини людства найбільшу увагу приділили Лукашук І.І., Максимов В.В., Мельничук О.І. Питання діяльності міжнародних інституцій в галузі туристичного бізнесу вивчає монографія Барчукової Н.С. Правові аспекти охорони культурної спадщини в Україні ґрунтовно вивчали В. Акуленко, Г. Андрес, Т. Курило, Т. Каткова та ін. При цьому ще мало висвітленими залишаються питання нематеріальної культурної спадщини України в контексті суспільного розвитку та культурної політики держави.

Метою даної статті є науковий аналіз проблем нематеріальної культурної спадщини України в контексті суспільного розвитку та культурної політики держави з окресленням їх пріоритетних векторів.

Нематеріальна культурна спадщина – "звичаї, форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду, оточення, взаємодії з природою, історії та формують у них почуття самотності та наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини" (Закон від 14.12.2010р. №2778-VI "Про культуру") [1].

Потрібно згадати, що важливим підґрунтям традиційної культури є культурна політика держави. Адже вона покликана задовольняти культурні потреби суспільства, сприяти культурному прогресу. За визначенням В. Драги державна культурна політика – "сукупність принципів і норм, якими керується держава в своїй діяльності зі збереження, розвитку та поширення культури. У сучасному світі держава керує культурними процесами як за допомогою відповідного законодавства, так і з використанням фінансових, економічних, адміністративних і політичних засобів" [3].

Проблема збереження традиційної культури починаючи з другої половини ХХ століття стала одним із пріоритетів не лише для національних, а й для міжнародних організацій, і насамперед ЮНЕСКО. Увага до традиційної культури відобразилася в численних документах ЮНЕСКО і стала основною тенденцією форумів, на яких вони обговорювалися і приймалися [8].

Зокрема в Парижі 17 жовтня 2003 на тридцять другій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО з питань освіти, науки і культури була прийнята Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини (Конвенція, 2003) [6], яка є доповненням до прийнятої в 1972 р. Конвенції ЮНЕСКО з питань охорони світової культурної і природної спадщини [5]. ЮНЕСКО також розробила проект конвенції про зберігання нематеріальної спадщини (усні традиції, звичаї, мова, музика, танці, ритуали, свята, традиційна медицина, кулінарне мистецтво та всі види традиційних ремесел). У Конвенції підкреслюється необхідність визнання у всіх країнах ролі традиційних форм культури, особливо аспектів, пов'язаних з усними традиціями, а також загроз, яким ці форми піддаються під впливом різноманітних факторів [8].

Важливим для практики нематеріальних форм культури є те, що вони не можуть бути відчужені або штучно повернуті до життя за допомогою презентації або показу поза рамками свого власного контексту. Тому важливий пошук "живих традицій", що виникли як творче новоутворення та підтримуються і передаються з покоління в покоління. Жива нематеріальна культурна спадщина завжди характеризується імпровізацією, варіацією і зміною, зокрема, її творчим використанням та змінами з боку молодих поколінь. Відповідно, збереження не повинно призводити до відторгнення нових імпульсів і до відмови від подальшого розвитку форм культури.

Варто зауважити, що збереження і утвердження культури кожного народу не є культурною самоізоляцією, оскільки культурна самотність народів оновлюється і збагачується внаслідок контактів із традиціями і цінностями інших народів. Саме розумне поводження з економічними складовими і туристичними інтересами успішно номінованої нематеріальної культурної спадщини залишається пріоритетом на довгострокову перспективу і в рамках даної Конвенції ЮНЕСКО [10].

Відповідно до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини, яка набула чинності для України у 2008 році [4], українською стороною подано номінації на включення декількох українських елементів до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини – "Петриківський розпис – українське декоративно-орнаментальне малярство ХІХ–ХХІ ст.", "Козацькі пісні Дніпропетровщини", "Косівська кераміка – традиційне ремесло Карпатського регіону ХVІ–ХХІ ст." [9].

На сьогодні справжнім культурним проривом України є включення до Списку світової спадщини ЮНЕСКО петриківського розпису Дніпропетровщини. Петриківський декоративний розпис – це самотній пласт культури українського народу, визнаний у світі як феномен національного мислення та художнього

уявлення. Ним, однак, далеко не вичерпується скарбниця культурних надбань України, яка завжди була, є і залишатиметься надалі частиною європейського культурного простору. Волинський серпанок Рівненщини, опішнянська кераміка Полтавщини, "культура хліба" (Вінницька хлібна культура і традиції), також можуть стати подальшими українськими номінаціями і долучитися до петриківського розпису, косівської кераміки – традиційних ремесел та козацьких пісень, що вже мають статус такої спадщини.

Просування до світової спадщини традиційних ремесел, зокрема косівської мальованої кераміки не випадкове, адже вона є одним із найяскравіших видів народного традиційного мистецтва Гуцульщини і невід'ємною часткою духовної культурної спадщини цієї етнічної групи українців, що зуміли зберегти до сьогоднішніх днів таке велике різнобарв'я культурномистецької творчості, виплекане пращурами впродовж багатьох століть. І нині в Косові та прилеглих селах (Вербовець і Старий Косів) працюють майстри відомих родинних ремісничих династій, які продукують вироби в стилі традиційного місцевого гончарства.

Також функціонує керамічний цех при Косівській організації Національної спілки художників України, де група майстрів продукує як ужиткову, так і сувенірну керамічну продукцію, а також проводить широку виставкову діяльність.

Особливу увагу звертаємо на те, що вже більше як півстоліття в Косівському інституті прикладного та декоративного мистецтва (раніше технікум народних художніх промислів) засновано відділ художньої кераміки. Власне, сучасний розвиток традицій гончарного ремесла завдячує саме цим реаліям. Адже більшість майстрів і художників, що працюють сьогодні в керамічній галузі – це випускники цього навчального закладу, що є безпосередніми носіями "живої традиції".

Важливо привернути увагу й до елементу нематеріальної культурної спадщини "волинський серпанок", адже серпанкове полотно ткали з особливого льону, який на Поліссі називали лущик, або великольон. Його збирали до того, як висиплеться насіння. Лише тоді в наших предків виходила тонка, майже прозора нитка. Серпанковий одяг передавали від матері до доньки. Зазвичай це було весільне, урочисте, святкове вбрання, в якому виходили на початок жнив і на обжинки. Серпанковий одяг вирізняється самобутністю, врівноваженістю пропорцій, добре продуманою системою прикрас. Для того, щоб сформувати повний костюм, найумілішим ткачам доводилось затрачати приблизно рік. Серпанкове жіноче вбрання складалося із сорочки, спідниці, фартуха та намітки. Спосіб виготовлення дуже особливий, адже шили такий одяг із наміток. Технологія виготовлення серпанку вимагає високої майстерності від ткалі, тож створити його могли не всі. Виготовлення серпанкового одягу вимагало не тільки вміння, але й великого терпіння, зосередженості, самовідданої праці. Дослідники довго вивчали, яким чином народні майстрині досягали прозорості домотканної тканини. При цьому серпанкове полотно було напрочуд міцним. Вбрання із серпанку носили лише на теперішній Рівненщині, що належала до Великої Волині. Естетика, вишуканість, еконатуральність та простота серпанкових костюмів в останні роки почали все більше приваблювати українських жінок. Стало закономірно, що не просто повертається мода на національне вбрання, а сучасні жінки попри все прагнуть мати у власному гардеробі елегантний сучасний костюм чи його складову із натурального серпанку, оздоблений елементами і мотивами стародавнього серпанкового одягу.

Відтак спеціалісти майстерні ручного ткацтва "Легенди Волині" відтворили 7 довершених серпанкових костюмів за зразками з музеїв та приватних колекцій і почали працювати над створенням нової лінії сучасного серпанкового одягу з використанням старовинної технології виготовлення такого полотна, технікою пошиття та орнаментальним його оздобленням [2].

Наприклад, включення петриківського розпису Дніпропетровщини, косівської мальованої кераміки Івано-Франківщини, волинського серпанку Рівненщини та інших елементів нематеріальної культурної спадщини до світової культурної спадщини ЮНЕСКО дасть змогу розраховувати на міжнародну підтримку в збереженні та реконструкції традиційних ремесел. А це у свою чергу сприятиме розвитку туристичної інфраструктури не тільки цих, а й інших областей України, які мають елементи "живої традиції".

Етнотуризм – це один із способів використання нематеріальної культурної спадщини та потенціалу культурного ландшафту. Паралельно з відтворенням, популяризацією та просуванням до Списків елементів традиційних ремесел – слід заохочувати розуміння про нематеріальну культурну спадщину як унікальну цінність, але досі мало доступну туристам. Це багатогранна можливість розвивати економіку місцевих громад, сприяти збереженню сільського культурного середовища, розвитку ремісництва і творчих індустрій, особливо на сільських територіях.

Також етнотуризм для міст є способом, як застосувати і активізувати творчий потенціал суспільства. У свою чергу, у туристів є можливість в автентичному середовищі відчувати культуру, традиції даної громади і хоч на мить відчувати себе місцевим жителем. Творчо залучаючи туристів в процеси, пов'язані з практикою нематеріальної спадщини, змінюється і відповідальність місцевої громади за спадщину: між "жителем-спадкоємцем-учителем" і "туристом-споживачем-учнем" утворюються не тільки комерційні відносини, але і взаємна комунікація з пізнання системи цінностей, традиції та розмаїття культур.

Тож логічно, що туристична сфера здійснює неабиякий вплив на соціальне, економічне, політичне становище держави та її областей. Вона не тільки залучає більшість галузей економіки (таких як культура, мистецтво, комунікація тощо), а й сприяє їх розвитку. Туризм все частіше виступає в ролі індикатора політичних відносин між державами, стабілізатора в партнерських відносинах на політичній арені. Саме тому туризм у державі є пріоритетним вектором національної економіки і культури, сферою реалізації прав і потреб людини, однією з визначальних складових соціально-економічної політики української держави та регіонів України.

Нематеріальна культурна спадщина представлена в світовому просторі є запорукою успішного розвитку етнотуризму в державі, що здійснює вагомий вплив на головні сектори економіки, надає значні можливості для зайнятості населення за рахунок створення нових робочих місць, навіть з обмеженими можливостями. За рахунок етнотуризму розвиваються ремесла та промисли, інфраструктура, в яких враховуються місцеві культурні, політичні та історичні традиції. Національний туристичний бізнес сприяє покращенню економіки, являє собою сильний об'єднуючий фактор, що сприяє укріпленню національної єдності, цілісності та культурної інтеграції.

Викладені факти говорять про вагоме значення нематеріальної культурної спадщини. Зазвичай кожна людина в процесі соціального розвитку за допомогою різних засобів традиційної культури засвоює систему цінностей, соціальний досвід, картину світу свого народу і реалізує його в життя.

Беззаперечно й те, що елементи нематеріальної культурної спадщини підтримують і розвивають етнічну самосвідомість та етнічну культуру в цілому; сприяють формуванню впевненості, самодостатності, поліпшенню морального стану того чи іншого співтовариства, етнічної групи, народу, що в свою чергу знімає психологічну дискомфортність, комплекс неповноцінності, тривожність, тобто все те, що призводить до міжетнічних, міжнаціональних конфліктів на психологічному рівні.

Кожен елемент нематеріальної культурної спадщини є унікальним, має індивідуальні особливості, що формують його етнокультурний потенціал, який є складовою національного багатства України і посідає ключове місце контенту суспільного розвитку як процесу розширення політичних, економічних та соціальних можливостей. Розвиток нематеріальної культурної спадщини людства поєднується з розумінням того, що досягнення успіху можливе лише на основі духовності, освіти і морального оздоровлення суспільства, активізації його самореалізації та саморозвитку.

Нематеріальна культурна спадщина України в контексті суспільного розвитку та політики держави окреслюється: збереженням культурно-історичної спадщини; забезпеченням доступу до всього культурного надбання; розвитком творчого потенціалу суспільства; сприянням культурному різноманіттю в сучасному суспільстві, людським ресурсом соціально-культурного та економічного потенціалу. Пріоритетним вектором суспільного розвитку є домінування духовних цінностей.

Підсумовуючи сказане, можемо констатувати, що цінування народом власного етнокультурного надбання є ознакою суспільного розвитку. Нематеріальна культурна спадщина України є пріоритетним вектором культурної політики держави спрямованим на перспективу соціально-економічного розвитку, розширення міжнародної співпраці та пізнання європейського досвіду в цій галузі.

Література

1. Босик З. О. Нематеріальна культурна спадщина України та її збереження на сучасному етапі / З. О. Босик // Сучасні проблеми мистецтвознавчої експертної оцінки культурних цінностей та предметів колекціонування: Матеріали Всеукраїнської наук. практ. конф., Київ, 26–27 листопада 2009 р. – К. : ДАКККіМ, 2009. – 199 с. – С. 108–112.
2. Волинський серпанок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/volinskij-serpanok-mozhe-popovnit-spisok-svitovoy/>.
3. Дарага В.В. Культурна політика та особливості її формування в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/315/12.pdf>.
4. Закон України "Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини" // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 16. – С. 153.
5. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО; Конвенція, від 16.11.1972 ; Конвенцію ратифіковано Указом Президії Верховної Ради N 6673-XI від 04.10.88 // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_089.
6. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини (2003 р.) / Міжнародні нормативні акти ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/ogibin/laws/main.cgi?user=c&sp=i&find=1&org=788>.
7. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини Дата підписання: 17.10.2003; Дата приєднання України: 06.03.2008; Дата набрання чинності для України: 27.08.2008; Про приєднання до Конвенції див. Закон N 132-VI від 06.03.2008; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_d69.
8. Нематеріальна культурна спадщина України. Співпраця з ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://culturalstudies.in.ua/UNESCO/unesco-sp1-1.php>.
9. Петриківський розпис включено до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uzhgorod.in.ua/novini/2013/dekabr/petrikivs_kij_rozpis_vklyucheno_do_spisku_nematerial_noyi_kul_turnoyi_spadschini_yunesko.
10. Співробітництво України та ЮНЕСКО / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unesco.mfa.gov.ua/ua/ukraine-unesco/cooperation> (назва з екрану 21.12.2013).

References

1. Bosyk Z. O. Nematerialna kulturna spadshchyna Ukrainy ta yii zberezhennia na suchasnomu etapi / Z. O. Bosyk // Suchasni problemy mystetstvoznavchoi ekspertnoi otsinky kulturnykh tsinnosti ta predmetiv kolektsionuvannia: Materialy Vseukrainskoi nauk. prakt. konf., Kyiv, 26–27 lystopada 2009 r. – K. : DAKKKiM, 2009. – 199 s. – S. 108–112.
2. Volynskiy serpanok [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/volinskij-serpanok-mozhe-popovnit-spisok-svitovoy/>.

3. Daraha V.V. Kulturna polityka ta osoblyvosti yii formuvannia v Ukraini / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/315/12.pdf>.
4. Zakon Ukrainy "Pro pryiednannia Ukrainy do Konventsii pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny" // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2008. – № 16. – S. 153.
5. Konventsiiia pro okhoronu vsesvitnoi kulturnoi i pryrodnoi spadshchyny YuNESKO; Konventsiiia, vid 16.11.1972 ; Konventsiiu ratyfikovano Ukazom Prezydii Verkhovnoi Rady N 6673-XI vid 04.10.88 // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_089.
6. Konventsiiia pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny (2003 r.) / Mizhnarodni normatyvni akty YuNESKO [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=c&sp=i&find=1&org=788>.
7. Konventsiiia pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Data pidpysannia: 17.10.2003; Data pryiednannia Ukrainy: 06.03.2008; Data nabrannia chynnosti dlia Ukrainy: 27.08.2008; Pro pryiednannia do Konventsii dyv. Zakon N 132-VI vid 06.03.2008; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_d69.
8. Nematerialna kulturna spadshchyna Ukrainy. Spivpratsia z YuNESKO [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://culturalstudies.in.ua/UNESCO/unesco-sp1-1.php>.
9. Petrykivskiyi rozpyis vklucheno do Spysku nematerialnoi kulturnoi spadshchyny YuNESKO [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://uzhgorod.in.ua/novini/2013/dekabr/petrikivs_kij_rozpis_vklyucheno_do_spysku_nematerial_noyi_kul_tumoyi_spadschini_yunesko.
10. Spivrobotnytstvo Ukrainy ta YuNESKO / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://unesco.mfa.gov.ua/ua/ukraine-unesco/cooperation> (nazva z ekranu 21.12.2013).

УДК 008.24:395 (479.25+477)

Гаюк Ирина Яковлевна
кандидат философских наук, доцент
кафедры менеджмента искусства
Львовской национальной академии искусств
e-mail: irinahayuk@gmail.com

ИСТОРИЧЕСКИЕ ВЗАИМОСВЯЗИ АРМЯНСКИХ КОЛОНИЙ УКРАИНЫ СО СВЯТОЙ ЗЕМЛЕЙ И ИХ ОТОБРАЖЕНИЕ В ПАМЯТНИКАХ МАТЕРИАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ

Статья освещает характер исторических связей армянских колоний в Украине со Святой Землей. Тематически все сведения о контактах армян Украины с Палестиной можно разделить на 2 категории: сведения о крестоносцах в контексте истории армянских колоний Украины; сведения о паломничестве представителей армянской диаспоры Украины в Иерусалим, которые можно получить из биографических данных о представителях армянской диаспоры, из книг путешественников, а также из эпиграфического материала.

Ключевые слова: армяне, диаспора, Иерусалим, крестоносцы, культура, паломничество, хачкар, эпитафия, mahdesi.

Гаюк Ірина Яківна, кандидат філософських наук, доцент кафедри менеджменту мистецтва Львівської національної академії мистецтв

Историчні взаємовідносини вірменських колоній України зі Святою Землею та їх відображення у пам'ятках матеріальної культури

Стаття висвітлює характер історичних зв'язків вірменських колоній в Україні зі Святою Землею. Тематично всі свідчення щодо контактів вірмен України з Палестиною можна поділити на 2 категорії: свідчення щодо крестоносців у контексті історії вірменських колоній в Україні; дані про паломництво представників вірменської діаспори України в Єрусалим, які можна отримати з біографічних джерел, з книг мандрівників, а також з епіграфічного матеріалу.

Ключові слова: вірмени, діаспора, епітафія, Єрусалим, культура, паломництво, хачкар, хрестоносці, mahdesi.

Hayuk Iryna, Ph.D., Lviv National Academy of Arts

Historical interrelations of the Armenian colonies of Ukraine with Holy Land and their display in monuments of material culture

The article analyzes the character of historical links of the Armenian colonies in Ukraine with the Holy Land. Documentary sources about the Ukrainian Armenians' contacts with Palestine appeared only in the XI century. This information could be thematically divided into records about the Crusaders in the context of the history of the Armenian colonies in Ukraine and information about the members of the Armenian Diaspora of Ukraine who had taken pilgrimage to Jerusalem, that can be obtained in records about certain members of the Armenian diaspora, in books of travelers and various epigraphic material.

Key words: Armenians, church, Crusader, culture, diaspora, epitaph, Jerusalem, khachkar, mahdesi, pilgrimage.

Экономическая и культурная деятельность армян, более тысячи лет проживавших в Украине, оставила ощутимый след в истории страны. Несмотря на заметные отличия в укладе и истории армянских колоний разных регионов Украины, всем им были присущи схожие черты: недеклалируемая и